

5. Малярчук Н. Оценка адаптационных возможностей детей в условиях обучения в инновационном образовательном учреждении / Наталья Малярчук // Валеология. – 2000. – № 1. – С. 14–18.

6. Петренко С. А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : дис. ... на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / С. А. Петренко. – Київ, 2007. – 291 с.

7. Система підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання дітей дошкільного віку : монографія. – Частина перша. – Глухів : РВВ ГНПУ, 2010. – 138 с.

8. Шовкопляс О. М. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату : автореф. дис. .... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. М. Шовкопляс / Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2011. – 20 с.

9. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою : навчальний посібник / Н. Ф. Яришева. – Київ. : Вища школа, 1993. – 255 с.

Л. П. Загородня

ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ» К РЕШЕНИЮ ЗАДАЧ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН ПРИРОДОВЕДЧЕСКОГО СОДЕРЖАНИЯ

В статье представлен анализ исследований, посвященных вопросам культуры здоровья воспитателей и их готовности к реализации задач физического воспитания дошкольников. Раскрыты возможности использования педагогами в высшей школе дисциплин природоведческого содержания в подготовке будущих воспитателей к выполнению задач физического воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: физическое воспитание детей дошкольного возраста, культура здоровья воспитателя, профессиональная подготовка будущих воспитателей, готовность воспитателя к реализации задач физического воспитания детей дошкольного возраста, дисциплины природоведческого содержания.

L. Zahorodnya

TRAINING «PRESCHOOL EDUCATION» STUDENTS TO REALIZING CHILDREN PHYSICAL EDUCATION TASKS IN THE PROCESS OF LEARNING NATURAL CONTENT COURSES

The author of the article analyses the scientific researches about the preschool teachers' health culture; points readers' attention on the problem of the preschool teachers' readiness to the preschoolers physical education; shows the possibilities of the using the courses with the natural contents during the training the intending preschool teachers to realizing preschoolers' physical education tasks.

Key words: preschoolers' physical education, preschool teachers' health culture, intending preschool teachers professional training, preschool teachers' readiness to preschoolers' physical education, the educational courses with the natural contents

УДК 37.015.311:796.011.3

Н. Г. Денисенко

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті подано науково-теоретичне обґрунтування, методичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення системи підготовки фахівців в умовах ВНЗІ-ІІ рівнів акредитації для діяльності в галузі «Фізична культура». Запропоновано власне бачення викладання професійно-орієнтованих дисциплін у коледжах фізкультурного профілю.

Ключові слова: підготовка, структура, фахівець, оновлення, принципи, фізична культура.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Події на Майдані, європейська інтеграція України, проведення політичної, освітньої та інших реформ вимагають, щоб такі чинники, як компетентність, професіоналізм, інтелект, творчість відігравали провідну роль у діяльності учасників усіх сфер життя нашої держави. Підготовка фахівців фізичного виховання у коледжах не є винятком,

адже ефективність будь-якого процесу значною мірою залежить від кваліфікованих кадрів. Це передбачає значні інновації у модернізації підготовки вчителів фізичної культури. Підготовка фахівця для початкової школи потребує оновлення, апробації та впровадження нових освітніх професійних програм, розроблення нових наукових досліджень у галузі фізичної культури, впровадження нових методик викладання різних дисциплін. Формування професійних компетенцій відбувається під час теоретичної і практичної підготовки, коли студенти опановують фахові навчальні дисципліни, тому перед викладачами стоїть важливе завдання – правильно відібрати, структурувати, оновити та вдосконалити зміст професійно-орієнтованих дисциплін, щоб потім на практиці студенти могли показати високий рівень власної професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблемою вдосконалення та оновлення змісту фахових дисциплін займалися Р. Генсерук (оновлення змісту фахових методик з метою вдосконалення системи наукових знань про природу і суспільство; особистісний і соціокультурний досвід, які реалізуються, розвиваються і трансформуються в системі освіти); О. Тарнополький (практичне забезпечення навчання через зміст фахових дисциплін); Т. Пасічник (технологія відбору навчальних матеріалів); Л. Вакалова і Е. Орлова (структурування змісту навчальних дисциплін у такий спосіб, щоб студенти вищих педагогічних навчальних закладів оволоділи міцними знаннями і вміннями, нестандартністю мислення, розвивали власні творчі здібності) та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – аналіз структурування та оновлення фахових навчальних дисциплін, що використовуються у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах педагогічного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Сучасні діти – це комп'ютерне покоління, яке зростає в умовах гіподинамії. На сьогодні спостерігається зниження інтересу дітей молодшого шкільного віку до занять фізичними вправами, дефіцит їх рухової активності. Так, нині практично здоровими є лише 27 % дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, близько 90 % учнів мають відхилення у стані здоров'я, понад 50 % – незадовільну фізичну підготовленість; кількість дітей, які за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи, на початок 2014 року становила 4,1 % від загальної кількості. Враховуючи незадовільний стан здоров'я багатьох дітей та реалії навчально-виховного процесу з фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах, вагомими стають дослідження, пов'язані з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами через оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін.

На думку В. М. Квас, оновлення стосується змісту навчальної інформації, оскільки зміст освіти є віддзеркаленням певного рівня розвитку науки, техніки й виробництва, культури й соціального середовища. В узагальненому вигляді він акумулює все різноманіття навколишньої дійсності й в усі часи є основою навчання, розвитку й виховання підростаючих поколінь. І від того, наскільки досягнення науки впроваджуватимуться у навчально-виховний процес, залежатиме розвиток продуктивних сил, інтелектуального потенціалу й духовної сфери людства [4, с. 55–56].

Вивчення фахових дисциплін у педагогічному навчальному закладі фізкультурного профілю має свою специфіку. Внесення змін у самі стандарти освіти, плани і навчальні програми та розроблення оригінальних спецкурсів сприятимуть підвищенню якості підготовки сучасних учителів фізичної культури. Адже від ступеня зацікавленості студентів змістом фахових дисциплін залежить успішність їхньої навчально-пізнавальної діяльності (обсяг та якість знань).

Ефективність реалізації цілей підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у початковій школі перебуває у прямій залежності від здатності вчителя фізичної культури використовувати здібності до інноваційної роботи.

Н. Г. Долбишева зазначає, що «підготовка інноваційного майбутнього вчителя фізичної культури вимагає вдосконалення, оскільки учням необхідно засвоїти значний обсяг знань з питань фізичного здоров'я, тому виникає потреба в інноваційних підходах до планування та організації викладання теоретичного, методичного й практичного матеріалу з даних питань у системі загальноосвітньої школи» [2, с. 15]. Автор зазначає, що в «умовах навчання у вищому навчальному закладі слід запропоновувати систему формування загальних та спеціальних знань про оздоровчу роботу на теоретичному, методичному та практичному рівнях на основі міжпредметних зв'язків уроків фізичної культури з іншими дисциплінами з дотриманням певних принципів» [2, с. 16].

Отже, у процесі відбору змісту фахових дисциплін для формування ключових компетенцій майбутніх учителів фізичної культури нами було виокремлено такі принципи: зв'язку теорії з

практикою, свободи вибору, особистісної цілеспрямованості, вибору власної освітньої траєкторії, індивідуальної адаптивності та принцип освітньої рефлексії.

Принцип зв'язку теорії з практикою реалізовувався шляхом створення на практичних заняттях педагогічних ситуацій, наближених до реальних умов здійснення майбутньої професійної діяльності у початковій школі.

Принцип свободи вибору передбачав право вибору студентом додаткового факультативного курсу, спецкурсу, темпу, форм і засобів роботи. Ми не лише надавали студентам свободу вибору, але і вчили їх діяти усвідомлено в ситуації вибору.

Принцип особистісної цілеспрямованості студентів забезпечував підготовку з урахуванням особистісних навчальних цілей. Майбутні вчителі фізичної культури окреслювали проблеми, які їх цікавили, консультувалися з викладачем, узгоджували індивідуальну програму занять із загальною освітньою програмою.

Принцип вибору власної освітньої траєкторії реалізовувався у процесі усвідомленого та узгодженого з викладачем вибору студентом теми творчої роботи, форми її виконання та захисту.

Реалізація принципу індивідуальної адаптивності здійснювалася через створення груп, які об'єднували студентів, однакових за рівнем готовності до оздоровчої роботи з молодшими школярами. Сутність принципу – навчання кожного на рівні його можливостей і здібностей; адаптація навчання до особливостей різних груп студентів. Студенти окреслювали проблеми, які їх цікавили, консультувалися з викладачем, узгоджували індивідуальну програму занять.

Принцип освітньої рефлексії реалізовувався в процесі супроводження освітнього процесу його рефлексивним усвідомленням студентами. Рефлексія – це усвідомлення способів діяльності, виявлення її смислових особливостей. У процесі підготовки до застосування оздоровчих технологій у професійній діяльності майбутні вчителі не лише усвідомлювали зроблене, а і розуміли способи діяльності. Це було необхідною умовою того, щоб студенти бачили схему організації діяльності, яка передбачає застосування оздоровчої роботи, конструювали її відповідно до своїх цілей і програм, усвідомлювали результати такої діяльності у роботі з молодшими школярами.

Е. Коробов стверджує, що «навчальний матеріал являє собою складну систему, яка має свою структуру зі специфічними елементами й зв'язками між ними. Будучи своєрідною «сировиною» процесу навчання, навчальний матеріал містить усю інформацію, яка подана для засвоєння й сприяє засвоєнню». Він розглядає навчальний матеріал «як сукупність двох інформацій: основної та допоміжної. Кінцевою метою подання основної інформації є перетворення її на знання або вміння (знання – це сприйнята, зрозуміла, усвідомлена й залучена до системи наявних знань інформація). Допоміжна інформація має на меті забезпечення надійності (гарантованості) у засвоєнні основної інформації» [5].

Дотримуючись принципів відбору та враховуючи компоненти готовності, що обов'язково мають входити до змісту, ми структурували навчальний матеріал і розглядали його в залежності від функцій, які він виконує:

- освітня функція передбачала оволодіння студентами ґрунтовними знаннями про оздоровчу роботу з молодшими школярами;
- розвивальна функція забезпечувала розвиток студентів у контексті індивідуальної освітньої стратегії, формування їх особистісних творчих якостей як передумови на шляху до вершини у професії та успішної самореалізації у житті.
- організаторська функція реалізовувалася через забезпечення студентами різноманітних видів навчальної діяльності учнів початкової школи, організацію учнівського колективу, його згуртування і спрямування на вирішення навчальних та оздоровчих завдань, організацію якісної позакласної роботи у початковій школі, організацію власної діяльності і поведінки під час безпосередньої взаємодії з учнями на уроках і позаурочних заняттях (розподіл робочого часу, інструктування, контроль, дозування навантаження тощо);
- комунікативна функція передбачала вироблення вміння студентів установлювати ділові та неформальні особистісні стосунки з окремими учнями і групами учнів, ділове спілкування з іншими вчителями та адміністрацією школи, здійснювати контакти з державними і громадськими фізкультурно-оздоровчими організаціями, контактувати з батьками учнів, спілкуватися з меценатами чи спонсорами;
- гностична функція передбачала оволодіння студентами різними способами впливу на учнів

початкової школи на основі розуміння їх внутрішнього стану, вікових і індивідуальних особливостей, результатів власної діяльності, її вад і переваг;

– конструктивна функція полягала у розвитку професійних здібностей студентів, формуванні вмінь визначати мету і завдання навчально-виховного процесу, здійснювати відбір навчального матеріалу, який слід засвоїти учням молодшого шкільного віку, його оздоровчу спрямованість, проектування власної майбутньої діяльності й поведінки у взаємодії з учнями, добір адекватних форм, засобів і методів оздоровчої роботи.

У процесі структурування змісту навчальних дисциплін ми, як правило, поєднували різні види навчального матеріалу задля підвищення ефективності його засвоєння. Л. Дольнікова та О. Цубова вважають, що «структурування змісту навчального матеріалу, виділення його логічної структури ґрунтується на формуванні і систематизації змісту, тобто на такому його впорядкуванні, яке пов'язане з виділенням відповідних для цього змісту систем, а в них – складових і зв'язків між ними» [3, с. 380]. До головних складових змісту дослідниці відносять «одиниці навчального матеріалу».

Ураховуючи досвід колег, вважаємо що, зміст підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності з молодшими школярами спрямований на оволодіння студентами ґрунтовними знаннями з таких дисциплін, як «Теорія і методика фізичного виховання», «Методика фізкультурно-оздоровчих занять з використанням легкої атлетики», «Гімнастика з методикою викладання», «Оздоровча фізична культура з методикою викладання».

У процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» нами розроблено змістовий модуль «Сутність і характерні риси сучасної оздоровчої фізичної культури», який передбачає вивчення наступних тем: «Основні положення принципу оздоровчої спрямованості», «Оздоровчий та тренувальний вплив фізичних вправ», «Розвиток фізичних якостей школярів і профілактика захворювань», «Оздоровчі форми занять фізичними вправами у початковій школі, «Законодавче та нормативно-правове забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності», «Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури», «Характеристика засобів спеціальної оздоровчої спрямованості». За нашими рекомендаціями викладач дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» додавав у навчальну програму матеріали про сутність оздоровчої роботи, її роль у вдосконаленні процесу фізичного виховання молодших школярів.

Центральну позицію в змісті підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності посідає спецкурс «Інноваційні методики фізичної культури». На спецкурс відповідно до навчального плану відводиться 1 кредит, 36 годин, з них 22 години – на самостійну та індивідуальну роботу, 14 годин – на аудиторну роботу, 4 години лекцій, 4 години семінарських і практичних занять, 6 годин спецпрактикуму.

Під час розроблення навчальної програми спецкурсу «Інноваційні методики фізичної культури» ми виходили з таких міркувань: зміст програми має розкривати сутність інноваційної оздоровчої роботи, її значення для життєдіяльності молодшого школяра; зміст програми має бути спрямований на формування у студентів умінь застосовувати інноваційні оздоровчі технології у майбутній професійній діяльності; структура та зміст програми мають характеризуватися логічністю, наступністю, спрямованістю педагогічних завдань, які може вирішувати вчитель фізичної культури за допомогою інноваційних оздоровчих технологій у професійній діяльності.

Висновки. Отже, оновлення змісту фахових дисциплін полягає у доцільному відборі, правильному структуруванні та якісному оновленні навчального матеріалу. Викладач постійно працює над удосконаленням, доповненням, адаптацією та переробкою навчального матеріалу відповідно до сучасних вимог та новітніх оздоровчих технологій. Таким чином, вивчення зазначених дисциплін забезпечить фундаментальну наукову, професійну і практичну підготовку майбутніх фахівців у сфері фізичного виховання. З огляду на те, що нинішня система професійної підготовки фахівців у ВНЗІІ рівнів акредитації значною мірою не відповідає вимогам, які висувають сучасні заклади освіти, то наше дослідження є цілком обґрунтованим та доцільним, а його актуальність безсумнівна.

Література

1. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Генсерук Галина Романівна. – Тернопіль, 2005. – 228 с.
2. Долбишева Н. Г. Теоретико-методичні основи формування знань про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання у старшокласників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з

фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Н. Г. Долбишева. – К., 2002 – 18 с.

3. Дольнікова Л. В. Структурування змісту навчальних дисциплін як важлива передумова для підвищення якості підготовки фахівців / Л. В. Дольнікова, О. Л. Цубова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Економіка. – Львів, 2013. – Вип. 767. – С. 379–382.

4. Квас В. М. Теоретико-методичні аспекти конструювання змістового компонента професійної підготовки майбутніх вчителів / В. М. Квас // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2011. – Вип. 196, ч. 2. – С. 55–58.

5. Коробов Є. Т. Навчальний матеріал та його структура [Електронний ресурс] / Є. Т. Коробов. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/>.

Н. Г. Денисенко

ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДИСЦИПЛИН В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье представлено научно-теоретическое обоснование, методические положения и практические рекомендации по совершенствованию системы подготовки будущих учителей физической культуры. Предложено собственное видение преподавания новых профессионально-ориентированных дисциплин в колледжах физкультурного профиля.

Ключевые слова: подготовка, структура, специалист, обновление, принципы, физическая культура.

N. Denysenko

RENOVATING PROFESSIONAL SUBJECTS' CONTENTS IN PHYSICAL EDUCATION INTENDING TEACHERS TRAINING PROCESS

In the article the scientific and theoretical substantiation of methodical provisions on intending physical culture teachers training renewal in I-II levels institutions is submitted.

Key words: training, structure, specialist, recreation, principle, physical education.

УДК 373

Ю. М. Бабачук

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ 6-ГО РОКУ ЖИТТЯ ІГОР З ЕЛЕМЕНТАМИ СПОРТУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті здійснено аналіз досліджень із проблеми навчання дітей старшого дошкільного віку ігор з елементами спорту. Визначено роль ігрового методу в навчанні дошкільників ігор спортивного характеру. Розроблено та теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель технології навчання ігор з елементами спорту дітей 6-го року життя в умовах дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: модель, технологія навчання, ігри з елементами спорту, рухові вміння та навички, технічні прийоми, основи техніки гри.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Протягом багатьох десятиліть актуальним залишається питання підвищення рухової активності дітей дошкільного віку. У результаті наукових пошуків дослідники одностайні у твердженні, що ігри з елементами спорту є важливим засобом підвищення рухової активності дітей старшого дошкільного віку.

Ігрова форма організації рухової діяльності дітей як стимулятор емоційного насичення формує мотивацію активної участі, забезпечує достатній рівень активності та якість виконання рухових дій. Той факт, що ігри з елементами спорту в основному проводяться на свіжому повітрі, подвоює, а то і потроює оздоровчий вплив на організм дитини. Усе це підкреслює вагомість та доцільність використання ігор з елементами спорту в процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Ураховуючи фундаментальні зміни в системі освіти та системі дошкільної освіти зокрема, процес навчання дітей дошкільного віку ігор з елементами спорту потребує наукового обґрунтування доцільності та оптимальності вибору технологій навчання дошкільників зазначених ігор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. Дидактичні основи навчання елементів спортивних ігор у процесі фізичного виховання дошкільників систематизовані в дослідженнях багатьох учених (Е. Й. Адашкявічене, 1992;